

ZKOUŠKA PSY 108 (+ PSY107)

- Ke zkoušce se může přihlásit student, který splnil všechny požadavky pro ukončení předmětu PSY108 (viz Požadavky na ukončení kurzu)
- Zkouší se v rozsahu látky, který je dán obsahem předmětů PSY107 a PSY108. Je nezbytné, aby student při přípravě na zkoušku využíval několik informačních zdrojů a neopíral se pouze o jeden studijní text.
- Zkouška má písemnou nebo ústní formu. Student si může zvolit, jakou formu zkoušky si vybere, musí však počítat s kapacitním omezením počtu studentů u ústní zkoušky (ta se zpravidla vypisuje pro takový počet studentů, který odpovídá polovině všech, kteří se kursu účastní).
- Písemná forma zkoušky (písemný test) obsahuje 20 otázek. Otázky jsou otevřené i s možností volby. Každá otázka je hodnocena 2 - 3 body. Minimální počet bodů, které musí student získat je 29.
- Ústní forma zkoušky obsahuje dvě otázky. První otázka je vědomostní ověřující základní poznatky, termíny, pravidla, teorie, včetně jejich autorů. Druhá otázka směřuje k dovednosti aplikace tohoto poznání na interpretaci reálné sociální situace či konkrétního problému. Zkoušející rozhodne, zda student u zkoušky uspěl, pokud ano ohodnotí ho body v intervalu 29 - 44 bodů.

Mýtus a realita sociální psychologie (SP). Předmět studia, souvislosti v rámci psychologie a mimo ni.

Co je sociálně psychologické uvažování, jaké cíle a úkoly si může SP klást a jaké ne. Předmět vědeckého studia SP. SP v kontextu základních psychologických disciplín - zejména obecné psychologie, vývojové psychologie, psychologie osobnosti. Vazba na další příbuzné vědy o člověku - sociologie, kulturní antropologie a další. SP v kontextu interdisciplinárního přístupu. Rámcová představa o aplikačních oblastech SP.

Výrost, J. , Slaměník, I. (2008). Předmět a místo sociální psychologie v systému věd. In: Výrost, J., Slaměník, I. (Eds.), Sociální psychologie (2. přepracované vydání) 17 – 32

Aronson, E., Wilson, T.D., Akert, R.M (2005). Introducing Social Psychology. 3 – 25

Základní trendy v sociálně psychologickém myšlení (období do 70. let 20. století)

Počátky systematického studia sociálně psychologických procesů. První texty (učebnice) SP (W. McDougall, E. A. Ross). Sociální behaviorismus a symbolický interakcionismus (G. H. Mead). Individuálně orientovaná SP (F. H. Allport), vliv kulturní psychoanalýzy (K. Horneyová, H. S. Sullivan). SP 50. a 60. let: tzv. velké teorie (L. Festinger, F. Heider, S. Milgram, Thibaut & Kelley a další). Experimentální SP.

strany

Zelová, A. (2008). Historie sociální psychologie. In: Výrost, J., Slaměnik, I. (Eds.), Sociální psychologie (2. přepracované vydání) 33 – 48

Současná sociální psychologie a vlivná paradigmatata

70. léta 20. stol.: Krize sociální psychologie a hledání nových cest (K. J. Gergen). Sociálně kognitivní přístup (A. Bandura, T. E. Higgins). Rolové paradigma a interakcionistický přístup (E. Goffmann, S. Stryker). Teorie sociálních reprezentací (S. Moscovici, I. Marková). Evoluční SP a vývojová sociální psychologie (D. Buss, K. Durkin). Sociálně psychologický konstrukcionismus (K. J. Gergen). Kritická sociální psychologie. Teorie středního dosahu - význam a jejich vztah k tzv. velkým teoriím.

Zelová, A. (2008). Historie sociální psychologie. In: Výrost, J., Slaměnik, I. (Eds.), Sociální psychologie (2. přepracované vydání) 33 – 48

Výrost, J. , Slaměnik, I. (2008). Předmět a místo sociální psychologie v systému věd. In: Výrost, J., Slaměnik, I. (Eds.), Sociální psychologie (2. přepracované vydání) 77 – 89

Metody výzkumu v sociální psychologii

Metody specifické pro sociální psychologii: sémantický diferenciál - Osgood, postojové škály (Škála stejně se jevících intervalů - Thurstone, Škála sumovaných odhadů - Likert, maskovací techniky: Technika chybné volby - Hammond, Technika plauzibility - Cook, Zjišťování „názorů druhých“), sociometrie - Moreno, neinvazivní metody.

Etické aspekty výzkumu v sociální psychologii a morální dimenze v práci sociálního psychologa.

Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B. (2003). Unobtrusive measures.	169 - 194
Aronson, E., Wilson, T.D., Akert, R.M (2005). Methodology: How Social Psychologists Do Research?	27 - 55
Ferjenčík, J. (2000). Sémantický diferenciál.	190 - 195
Výrost, J. (1989). Metodologické otázky výzkumu postojov.	241 - 278

Konstrukce sociálního světa a interpersonální poznávání

Základní charakteristika sociální kognice - širší a užší vymezení. Proces zpracovávání informací o sociálním světě, vliv sociální zkušenosti na poznávání. Pojmy, schémata, kategorie, organizace našeho vnímání. Vlivy paměti (primacy effect, recency effect, primacy effect). Vliv stereotypů. Sociální reprezentace.

Schéma procesů sociální percepce - první dojem vs. komplexní posouzení. Utváření dojmů o druhých lidech, spjatost percepce s motivací. Zkreslení a chyby v sociální percepci. Vliv pozitivního a negativního hodnocení na přesnost percepce. Osobnostní a situační vlivy, vliv metakomunikace na sociální percepci.

	<u>strany</u>
Baumgartner , F. (2008). Sociální poznávání. In: Výrost, J., Slaměník, I. (Eds.), Sociální psychologie (2. přepracované vydání)	181-194
Aronson, E., Wilson, T. D., Akert, R. M (2005). Social Cognition, Social Perception.	56 – 129

Interpretace sociální reality - atribuční teorie

Interní - externí atribuce (Heider), teorie korespondujících inferencí (Jones, Davis), princip kovariance (Kelley). Základní atribuční chyba (Ross). Další atribuční tendence - rozdíl mezi aktérem a pozorovatelem, připisování příčin vlastnímu chování - nerealistický optimismus, defenzivní atribuce. Připisování příčin ne / úspěchu (Weiner), atribuce chránící naše sebehodnocení - self-serving attributions.

Základní literatura

<u>autor</u>	<u>strany</u>
Aronson, E., Wilson, T.D., Akert, R.M (2005). Causal Attribution: Answering The „Why“ Question.	106 - 129
Baumgartner , F. (2008). Sociální poznávání. In: Výrost, J., Slaměník, I. (Eds.), Sociální psychologie (2. přepracované vydání)	181-194

Vztah k sobě samému: Sebepojetí, sebehodnocení a seberegulace

Vztah sobě samému jako produkt sociální interakce. Základní pojmy: já jako subjekt, já jako objekt, vztah k sobě samému - kognitivní (self - concept, self - schema) , emocionální (self - esteem, self - worth) a behaviorální (self - presentation) hledisko. Sebepercepční teorie D. J. Bema, sebediskrepanční teorie (T. E. Higgins). Sebeuvědomění, sebevědomí, sebeobrané a sebedoporučující mechanismy. Sebeprezentační strategie, sebemonitorování, veřejné a soukromé já. Já v jednání (self - efficacy, A. Bandura). Potřeba obhájit vlastní jednání (self - justification).

	<u>strany</u>
Macek, P. (1997). Sebesystém, vztah k vlastnímu já. In: Výrost, J., Slaměník, I. (Eds.), Sociální psychologie (2. přepracované vydání).	89 - 108
Aronson, E., Wilson, T. D., Akert, R.M (2005). Self Knowledge: How We Come to Understand Ourselves. The Need to Justify Our Actions.	132 - 197

8. Sociální identita

Identita v sociálně psychologickém pojetí: teorie sebekategorizace (J. Turner), teorie sociální identity (H. Tajfel), identita v pojetí sociálního konstruktivismu.

Základní literatura

<u>autor</u>	<u>strany</u>
Sollárová, E. (2008). Socializace. In: Výrost, J., Slaměník, I. (Eds.), Sociální psychologie (2. přepracované vydání)	49 – 68
Bačová, V. (2008). Identita v sociální psychologii. In: Výrost, J., Slaměník, I. (Eds.), Sociální psychologie (2. přepracované vydání)	109-126

Postoj - základní charakteristiky, postojová změna

Základní vymezení postoje, některé teoretické přístupy a modely (trojkomponentový, jednodokomponentový). Struktura postoje, kognitivní, emoční a behaviorální komponenta. Další charakteristiky postoje: komplexita, konzistence, intenzita, stabilita). Záměrná a nezáměrná změna postojů, klasické a novější teorie (L. Festinger, F. Heider, D. Bem, C. Hovland, S. Chaiken, R. Petty, J. Cacioppo). Souvislost postojů s chováním (M. Fishbejn, I. Ajzen, R. Fazio).

Výrost, J.: Postoje, jejich utváření a změna. In J. Výrost, I. Slaměník, (Eds.) (2008) str. 127 - 146

Aronson, E., Wilson, T.D., Akert, R.M (2004): Attitudes and Attitude Change str. 215 - 249

Sociální vlivy: konformita, vyhovění, poslušnost

Konformita (conformity): 3 klasické experimenty zaměřené na konformitu (Sherifův experiment o formování norem, Aschův experiment na zkoumání skupinového tlaku, Milgramovy experimenty o poslušnosti). Informační sociální vliv (potřeba vědět, co je správné): za jakých podmínek podléhají lidé informačnímu sociálnímu vlivu. Normativní sociální vliv (potřeba být akceptován): za jakých podmínek podléhají lidé normativnímu sociálnímu vlivu.

Vyhovění (compliance) žádosti o změnu chování. Jak na to - the door in the face technique, the foot in the door technique.

Poslušnost (obedience) vůči autoritě. Jakou roli má normativní a informační sociální vliv?

Slaměník, J. Konformita. In J. Výrost, I. Slaměník, (Eds.) (2008) str. 339 - 356

Aronson, E., Wilson, T.D., Akert, R.M (2004): Conformity: Influencing Behavior str. 251 - 296

Blízké interpersonální vztahy

Psychologické charakteristiky blízkých vztahů. Faktory sociální atraktivity (blízkost, podobnost, reciprocita, fyzická atraktivita). Psychologické teorie interpersonální přitažlivosti (H. Kelley, J. Thibaut, D. Buss). Zisky a ztráty v blízkých vztazích (důvěra, úzkost, kompetence, odpovědnost). Komplementarita a podobnost partnerů. Fáze utváření vztahu, jeho dynamika a krize. Ztráta blízkého vztahu, sociální osamělost.

Výrost, J.: Osobní vztahy. In J. Výrost, I. Slaměník, (Eds.) (2008) str. 233 - 248

Slaměník, I.: Afiliace, atraktivita, láska. In J. Výrost, I. Slaměník, (Eds.) (2008) str. 249 - 266

Aronson, Wilson, Akert, (2004): Interpersonal Attraction str. 337 - 378

Variabilita sociálního chování: orientace na druhé, pomáhání a ubližování

Kulturní determinanty sociálního chování: individualismus a kolektivismus, vliv hodnotové orientace (H. Triandis, S. Schwartz, S. Kitayama). Prosociální orientace a prosociální chování - evoluční, osobnostní a situační vlivy (bystander effect, pluralistic ignorance, diffusion of responsibility, E. Wilson, H. Kelley, J. Thibaut, R. Cialdini, C. Bateson). Osobnostní, situační a kulturní determinanty agresivního chování, ubližování a tolerance vůči násilí (L. Berkowitz, A. Bandura, R. Baron, N. Malamuth).

Slaměník, I., Janoušek, J.: Prosociální chování. In J. Výrost, I. Slaměník, (Eds.) (2008)	str. 285 - 302
Lovaš, L.: Agrese. In J. Výrost, I. Slaměník, (Eds.) (2008)	str. 267 - 284
Aronson, Wilson, Akert, (2004): Prosocial Behavior	str. 381 - 412
Aronson, Wilson, Akert, (2004): Aggression	str. 415 - 453

Makrosociální vlivy, vliv kultury na sociální chování jednotlivce. Společenské normy, stereotypy, mýty, předsudky. Mediální vliv na jednání a prožívání jedince.

Vliv kultury na interpersonální poznávání, prožívání a chování. Společenské normy, stereotypy, mýty a předsudky (W. Lippmann, G. Allport, S. Fiske). Determinace chování a prožívání jedince velkou skupinou. Charakteristika davu, fenomény davového chování. Některé teorie davového chování (G. LeBon, R.W. Brown, Turner, N. Smesler). Skupinová anonymita a sugesce. Mediální tlak na chování a prožívání.

Zelová, A.: Makrosociální jevy a procesy In J. Výrost, I. Slaměník, (Eds.) (2008)	str. 357 - 372
Aronson, Wilson, Akert (2004): Prejudice	str. 456 - 503

Malá sociální skupina

Základní možná vymezení skupiny, klíčové charakteristiky pro definování. Klasifikace a typologie skupin. Struktura skupiny: pozice, role normy, status. Vývojové procesy v malých skupinách: vývoj struktury skupiny, vývoj skupiny v čase. Skupinová dynamika skupiny: koheze, tenze. Vlivy skupiny na jednotlivce: sociální facilitace, sociální zahálení (loafing), deindividualizace. Skupinové řešení problémů: skupinová polarizace, groupthink. Vůdcovství. Sociometrie - metoda analýzy skupinových vztahů.

Lovaš, L.: Malé sociální skupiny. In J. Výrost, I. Slaměník, (Eds) (2008)

str. 321 - 338

Aronson, Wilson, Akert, (2004): Group Processes

str. 299 - 334